PSIHOLOGIE ŞI ŞTIINŢE ALE EDUCAŢIEI

CURRICULUMUL UNIVERSITAR: DIMENSIUNI DE PROIECTARE, IMPLEMENTARE, MONITORIZARE

Vladimir GUŢU

Proiectarea curriculară (design-ul instrucţional) reprezintă un demers complex şi sistemic de anticipare a desfăşurării activităţii de instruire. Acţiunea de proiectare poate viza fie nivelul *macro* – cel al procesului de învăţământ luat în ansamblu, fie nivelul *micro* – cel al temelor, secvenţelor de instruire, activităţilor didactice realizate în cadrul unei discipline academice.

Din perspectivă modernă, acţiunile de proiectare constau în gândirea, anticiparea şi prefigurarea procesului de instruire, a strategiilor şi tehnologiilor didactice.

Abordarea curriculară a procesului de învăţământ presupune proiectarea interdependenţelor dintre elementele componente ale activităţii didactice: *obiective/finalităţi (competenţe) – conţinuturi – metodologie – evaluare.* Aceste interdependenţe angajează realizarea unui învăţământ prioritar formativ bazat integral pe resursele de (auto)instruire şi de (auto)educaţie ale fiecărui student.

Proiectarea curriculară consemnează saltul de la structura de organizare bazată pe conţinuturi definite explicit *(„ce să învăţăm?”)* la structura de organizare orientată valoric prin intermediul unor obiective şi metodologii explicite şi implicite *(„cum învăţăm?”),* cu efecte macrostructurale (plan-cadru de învăţământ superior elaborat la nivel de sistem) şi microstructurale (curricula şi manuale academice elaborate la nivel de proces), asumate la scară universitară.

Aşadar, proiectarea curriculară presupune: proiectarea concepţiei generale; proiectarea produselor curriculare (plan de învăţământ, curricula pe discipline, manuale şcolare, ghiduri metodologice etc.); proiectarea procesului educaţional propriu-zis (de predare – învăţare – evaluare).

Proiectarea curriculumului prezintă o activitate complexă, care are metodologia şi strategia sa, metode şi procedee specifice de elaborare.

Abordarea contextual-integratoare a metodologiei de proiectare a

curriculumului universitar presupune identificarea, selectarea şi organizarea componentelor acestuia în funcţie de factori sociali, economici, politici şi educaţionali.

Conceptul de proiectare curriculară include în sine şi alte perspective metodologice:

✓ *Prima* ţine de logica generală a proiectării, care presupune următorii paşi: diagnosticarea, conceptualizarea/conceperea curriculumului, proiectarea propriu-zisă, organizarea/implementarea curriculumului, evaluarea/monitorizarea curriculumului.

✓ *A doua* ţine de consecutivitatea proiectării produselor curriculare: standardele educaţionale profesionale → plan-cadru de învăţământ → curricula pe discipline → manuale academice → ghiduri metodologice→ alte materiale didactice.

✓ *A treia* ţine de realizarea procesuală a curriculumului academic, elaborarea proiectelor didactice axate pe unităţi „mari" de învăţare; elaborarea şi aplicarea proiectelor didactice ale cursurilor, seminarelor universitare.

Proiectarea curriculară poate fi realizată în baza următoarelor principii:

Principiul fundamentării empirice. Curriculumul trebuie să se bazeze pe cercetarea empirică a stării anterioare şi să fie astfel alcătuit încât să anuleze toate disfuncţionalităţile acesteia.

Principiul orientării filozofice. Curriculumul trebuie să se bazeze pe o filozofie solidă a educaţiei, aflată în consonanţă cu filozofia omului din societatea democratică modernă şi să ignore doctrinele politice pasagere care contestă această filozofie.

Principiul individualizării. Curriculumul trebuie să răspundă trebuinţelor personale ale celui care învaţă şi să se adapteze posibilităţilor lui de învăţare.

Principiul realismului. Curriculumul trebuie centrat pe viaţa reală şi necesităţile pieţei muncii, cu valorile ei actuale, cu tendinţele de dezvoltare ale societăţii şi cu nevoile autentice de formare ale membrilor acestei societăţi.

Principiul echilibrului. Curriculumul trebuie alcătuit astfel încât niciuna dintre componente să nu fie neglijată sau să prevaleze asupra celorlalte.

Principiul colaborării. Curriculumul trebuie să fie o realizare

colectivă, la care iau parte toţi cei care sunt competenţi şi interesaţi (de la specialişti, instituţii oficiale, autorităţi, profesori până la studenţi).

Principiul evaluării. Evaluarea este elementul esenţial al cercetării, proiectării, experimentării, validării oricărui curriculum, nefiind permisă implementarea lui, dacă evaluarea nu a fost riguroasă, obiectivă, pozitivă şi practicată la momentul oportun.

Principiul asigurării. Curriculumul trebuie să beneficieze de o susţinere adecvată şi nu trebuie pus în practică, dacă vreunul din elementele de susţinere este insuficient (resurse financiare, spaţii funcţionale, laboratoare, manuale, planuri, programe, profesori, manageri competenţi etc.).

Principiul temeiniciei. Curriculumul trebuie proiectat pe termen lung, astfel încât să suscite ameliorări esenţiale şi structurale cât mai rare şi cât mai tardive, în acelaşi timp, însă, să fie deschis spre schimbare permanentă.

Principiul managementului schimbării. Implementarea proiectului curricular este o schimbare radicală care trebuie condusă de manageri competenţi [2].

Curriculumul de calitate ca document trebuie proiectat în corespundere cu conceptele/abordările moderne, în scopul asigurării eficiente a procesului de formare profesională iniţială şi continuă.

Implementarea curriculumului universitar este o activitate anevoioasă, cu multe dificultăţi de ordin managerial, motivaţional, psihologic etc.

Implementarea eficientă a curriculumului presupune: asigurarea normativă a procesului de implementare; formarea profesională continuă a cadrelor didactice; crearea condiţiilor manageriale, logistice şi motivaţionale; existenţa unei strategii instituţionale de implementare; implicarea experţilor etc.

Implementarea unui proiect curricular cuprinde de asemenea: realizarea obiectivelor specifice ciclului respectiv şi resurselor; monitorizarea comunicării, participării şi a motivării persoanelor implicate; formarea persoanelor şi grupurilor în vederea realizării sarcinilor de dezvoltare curriculară şi a dezvoltării personale a celor implicaţi; prevederea elementelor de flexibilitate care fac posibilă modificarea pe parcurs (dacă situaţia o cere); combaterea rezistenţei la schimbare prin înlăturarea barierelor; obţinerea sprijinului efectiv al persoanelor

şi al factorilor implicaţi.

Implementarea unui curriculum se referă, în primul rând, la aplicarea proiectului curricular respectiv, urmărirea indicatorilor cantitativi şi calitativi care vor fi supuşi evaluării pe parcursul derulării şi la finalul acestuia.

Monitorizarea implementării curriculumului academic semnifică urmărirea sistematică şi continuă a modului în care sistemul şi procesul de învăţământ se comportă în raport cu modificările propuse. În ceea ce priveşte procesul de învăţământ, se disting trei tipuri de monitorizare: *monitorizare administrativă*, care se referă la urmărirea/supravegherea respectării dispoziţiilor legale referitoare la planul de învăţământ, curriculum, manuale, organizarea şi desfăşurarea procesului educaţional etc.; *monitorizare formativă*, axată pe monitorizarea procesului de învăţare, cum ar fi, spre exemplu, administrarea periodică a testelor criteriale care vizează esenţa unui program de studii, permite identificarea problemelor, a dificultăţilor în derularea acestuia etc.; *monitorizarea/pilotajul randamentului academic,* care se realizează, în general, cu ajutorul testelor normative ce au rolul de a informa, în plan comparativ, cu privire la ceea ce „produc" instituţiile superioare de învăţământ.

Referinţe:

1. GUŢU, V. (coord.) ş.a. *Cadrul de referinţă al curriculumului universitar*. Chişinău: CEP USM, 2015. 104 p.
2. NEGREŢ-DOBRIDOR, I. *Teoria generală a curriculumului educaţional*. Iaşi: Polirom, 2008.

Cercetarea a fost realizată cu susţinerea financiară a proiectului instituţional **15.817.06.23F *Concepţia şi metodologia de realizare a conexiunii şi continuităţii între şi intra cicluri de învăţământ superior din perspectiva cadrului calificărilor şi clasificatorului de ocupaţii.***